

Юлія Вийванко,

науковий керівник – кандидат філологічних наук,

доцент Ніна Свистун,

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

**МІФОНІМНИЙ ПРОСТІР У ТВОРАХ ДАРИ КОРНІЙ
«ЗВОРОТНИЙ БІК СВІТІВ», «ЗВОРОТНИЙ БІК СВІТЛА»,
«ЗВОРОТНИЙ БІК СУТІНІ»**

Одним із найважливіших явищ у культурній історії людства є міфотворчість. Ще у первісному суспільстві міф був основним способом розуміння всіх наочних образів. Із міфів людина черпала пояснення природних, культурних та соціальних явищ, наприклад, походження світу та природи, метеорологічних явищ, небесних світил, існування життя та смерті, виникнення води, вогню тощо.

Структуру міфу утворюють такі складники: міфологема, міфема, міфонім. Міфонім – це один з елементів міфу, власна назва як об'єктів, так і суб'єктів, що описані в них. Досліджуючи ці власні назви, потрібно простежувати їхній зв'язок з різними галузями первісних наук, релігій, фольклору та історії [1, с. 123].

Міфологія дала великий арсенал образів та мовностильових засобів для сучасного художнього твору. Імена міфологічних героїв та персонажів стали одним із елементів художньої образності, адже кожне ім'я «має за собою довгий шлейф різних семантичних нюансів» [3, с. 125].

Термін «міфонім» вживається для означення певного імені, вигаданого суб'єкта чи об'єкта у міфах, казках і легендах. Цей термін охоплює сукупність всіх назв міфологічних персонажів. До них відносять: міфоперсоніми, міфозооніми, міфотоніми, міфоантропоніми та ін. Вивчаючи подібні назви у художньому творі, потрібно звернути увагу на природу їхнього значення, основні ознаки, стилістичні особливості та алюзивність [9, с. 343].

Не менш важливим є поняття літературного міфоніма. Це не тільки номінація певної особи, але й невіддільна частина об'єкта. Вони злиті між собою, і якщо виникають нагальні зміни об'єкта, то це спричинює і зміни імені або навпаки [9, с. 209].

Щодо відображення міфонімів у художньому тексті як власних імен, то виділяють три форми функціонування: міфоніми (власні назви міфологічних героїв); міфологеми (образи та сюжети у творі); міфоіменування (принципи, за якими створюються імена).

Сучасні науковці почали відрізняти назви придуманих персонажів від реальних людей. А. Василенко вказує, що власна назва того чи іншого об'єкта проходить форму перевтілення від уявлення до поняття. Міфоніми створюють так званий номінативний світ у художньому тексті, перетворюючи міфічне у реальне. Весь міфологічний простір імен науковці поділяють на дві великі групи: міфоантропоніми (назви героїв епосу); міфоперсоніми (назви герої фантастики) [2, с. 62].

У створенні власних назв представлені чітко визначені словотвірні засоби. Їх поділяють на великі (відомі за межами різних галузей) та дрібні (відомі невеликій кількості людей), адже разом із суб'єктом чи об'єктом твору відомим стає і його ім'я та модель, з якої воно утворилося [10, с. 59].

Для утворення міфонімів потрібні лексичні поля, які допомагають створити основи імен. На основі цього вчені виділяють такі лексико-семантичні поля: абстрактні поняття, назви рослин та тварин, явища природи, соціальний статус людини, вік людини, назви неживих предметів, ступінь спорідненості між людьми, зовнішні та внутрішні якості людини, дії та бездіяльність [4, с. 9].

Метою нашої праці є дослідження міфонімного простору в творах Дари Корній «Зворотний бік світів», «Зворотний бік світла», «Зворотний бік сутіні».

Дара Корній – сучасна українська письменниця, творчість якої дуже широко відображає давньоукраїнську міфологічну думку. У творах вона вибудовує власну картину світобачення, основи якої базуються на традиційних

міфологічних засадах, урізноманітнює та збагачує систему різними художніми образами.

В одному з інтерв'ю авторка наголосила на етнокультурній значущості своїх творів: *«У моїх романах представлено глибоке дослідження української міфології, вивчення віри та культури наших пращурів, і пізнання її через міф стає одним з елементів пробудження сучасної молоді формування національної свідомості та гідності»* [5]. Саме тому дослідження моделей створення міфонімів у романах письменниці є актуальним та важливим.

Досліджуючи образну систему творів Дари Корній, можна стверджувати, що вони тісно переплітаються з давньослов'янською міфологією. У творах перегукуються як представники язичницького світу, так і авторські персонажі. Магічних властивостей набувають не тільки люди, а й предмети та речі, адже авторка вміло поєднує свою майстерність із міфологічними засобами.

Дара Корній у своїх романах використовує такі групи міфологічної лексики:

- теоніми – назви богів (Стрибог, Мокоша, Перун, Мара, Переплут, Сварог, Леля, Лада, Жива, Ярило, Білобог, Чорнобог). Наприклад: *«Тутешній люд вважає Місяцівну матір'ю Дажбога»* [6, с.18], *«Стрибог – великий темний безсмертний, коханий її матері, доньки цар-матері Вітри»* [8, с. 1], *«Мара – Повелителька Смерті та мати Стрибога»* [8, с. 19];

- персоніми – іменування персоніфікованих героїв та явищ (Чуй-ліс, Зелений Шум, Сон, стріла Перуна). Наприклад: *«І завжди ліс, Зелений Шум, радісно відповідав їй. Може, він не мав душі, але мав дух, і ліпше мати згоду з тим духом, аніж настороженість чи неприязнь»* [8, с. 107], *«А сила, яку дасть тобі Перемінник, можливо, дасть відповідь на твоє запитання»* [8, с. 107];

- демоніми – назви демонів (Пал, Вогневиця, Лідниця). Наприклад: *«Вогневиця ж ані її, ані близьких не ображала. Висока, худа, пласка жінка. Мала яскраво-руде волосся і такого ж кольору очі, які пропікали тебе наскрізь»* [8, с. 255];

- міфоантропоніми – власні імена людей, які мали міфічні значення (Мальва, ключник Худіч). Наприклад: «У кімнаті ключника Худіча він знаходиться» [7, с.11];

- міфоперсоніми – найменування персонажа, якого придумав автор (Ягілка). Наприклад: «Ягілка-Яга - се хранитель межі, котра існує між світом живих і світом мертвих, між Явою й Навою. Це жінка, яка водночас і жива, і мертва. Однією ногою, із крові та плоти, вона поки що у світі живих, а іншою, кістяною, без плоти, вона може перебувати і по той бік життя. Вона провідник між світами [6, с. 30].

Отже, образна система романів Дари Корній надзвичайно широка. Названі нами класифікації підтверджують думку про багатогранність міфонімів у прозі письменниці, їхню поліфункціональність, велике семантичне та стилістичне навантаження, що може бути джерелом для подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
2. Василенко А. Українська міфологічна лексика в художній літературі ХІХ ст. Київ, 2004. 222 с.
3. Желізняк І. Міфонім. Українська мова: енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 318 с.
4. Киченко О. Міфотворчість в аспекті літературної теорії. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 1. Том 2. С. 7–10.
5. Корній Д. Вітчизняне фентезі видавці не дуже шанують // URL:<https://www.umoloda.kiev.ua/number/2709/164/94873>
6. Корній Д. Зворотний бік світів. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 316 с.
7. Корній Д. Зворотний бік світла. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2012. 320 с.

8. Корній Д. Зворотний бік сутіні. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 284 с.
9. Скопненко О. Міфонім. Мала філологічна енциклопедія. Київ: Довіра, 2007. 478 с.
10. Слоньовська О. Міфема і художній текст: особливості, роль, функції найменшого уламку міфу. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2011. № 7–8. С. 57–62.

Софія Князюк,

Науковий керівник – доктор педагогічних наук,
професор Наталія Грицак,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ: ФІЛОСОФСЬКО-ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ ДИСКУРС У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Світове суспільство досить часто опиняється у складних, загрозливих ситуаціях, які акцентують увагу на проблемах самозбереження людства. Характерним є те, що всі вони – технічні, економічні, політичні – фокусуються в цивілізаційно-культурному, духовному полі, на теренах якого усвідомлюється екзистенція буття, осмислюються такі феномени, як життя і смерть, мир і війна, добро і зло, милосердя і жорстокість, любов і ненависть тощо.

Концепція «екзистенціалізму» не є новиною для сучасної літературної думки, оскільки вона викладена в багатьох словниках, енциклопедіях, монографіях та посібниках. Екзистенціалізм – один із найвпливовіших напрямів світової філософії ХХ ст. Формування екзистенційного способу мислення пов'язане з творчістю датського філософа К'єркегора, який асоціює зміст слова «екзистенція» зі специфічно людським способом існування – адже лат. етимологія цього слова вказує на дії, пов'язані з порушенням сталості,